

TOPONÍMIA DELS POBLES VALENCIANS

ALCOLEJA

EL COMTAT

ACADEMIA
VALENCIANA
DE LA LLINGUA

AJUNTAMENT
D'ALCOLEJA

INSTITUT CARTOGRÀFIC VALENCIÀ

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA
SECCIÓ D'ONOMÀSTICA

COORDINACIÓ I GESTIÓ
Unitat de Recursos Lingüísticotècnics

RECULL
Josep Ignasi Pellín
Vicent Cabanes
Josep Pérez Monter

amb la col·laboració de Francisco Salvador Aracil Bernabeu
i José Orestes Brotons Ortega

TEXT
Celeste Serra Aracil

GRAFISME
Esperança Martínez Molina

© Acadèmia Valenciana de la Llengua

Col·lecció: Onomàstica
Sèrie: Toponímia dels Pobles Valencians
Alcoleja, 204

Editat per: Publicacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua
Av. de la Constitució, 284
46019 València
Tel.: 963 874 023
Adreça electrònica: avl@gva.es

Amb la col·laboració de l'Ajuntament d'Alcoleja

ISBN: 978-84-482-6134-4

Depòsit legal: V-3050-2016

Impressió: gràfiques **vimar**
Impressió digital • 11 • TEL. 91 150 41 30 • Madrid • España

www.avl.gva.es

ALCOLEJA

El municipi d'Alcoleja pertany a la comarca del Comtat. Està situat en la vall del riu de Penàguila o Frainos, a l'ombria nord-oest de la serra d'Aitana. Fita al nord amb Benasau; a l'est, amb Confrides; al sud-est, amb Sella, i al sud i a l'oest, amb Penàguila. Es troba a 739 metres sobre el nivell del mar i té una superfície de 14,60 km². L'any 2015 tenia una població de 191 habitants. La ubicació en els contraforts de la serra d'Aitana fa que el relleu siga molt accidentat; les altures principals són l'alt de Mahoma (947 metres), la moleta de Xarquera (1.072 metres) i el morro del Carrascal (1.211 metres). La composició del terreny és de pedra calcària en la muntanya i argilenca en les valls solcades per nombrosos barrancs (de Xarquera, d'Ares, etc.).

Segons Carme Barceló, el topònim prové de l'àrab *al-qulaia*, 'el castellet'. L'any 1256 el poble fou conquerit pels cristians. El primer senyor territorial fou en Joan de Bensela, de qui heretaren la baronia els marquesos de Malferit. Assentada a l'esquerra del riu Frainos, el 1563 era una aldea de moriscos amb una població aproximada de deu famílies, tot i que n'arribà a tindre quaranta fins a l'expulsió del 1609. La repoblació posterior degué ser important, ja que el 1640 hi havia 42 cases habitades; al llarg del segle XVIII arribaren a 695 habitants el 1787 i 964 el 1900.

En el terme d'Alcoleja hi ha diversos jaciments arqueològics, concretament en el morro del Carrascal i en el riu Frainos, on es conserven pintures rupestres del Neolític i diversos poblats del Bronze llevantí.

L'economia és fonamentalment agrícola i de secà; són productes bàsics l'oliva (209 ha) i l'ametla (20 ha). Molts cultius que abans eren importants per a l'economia del poble han passat a ser secundaris, com els arbres fruiters i les hortalisses, que ara són només de consum domèstic. Així, la vegetació muntanyosa va guanyant terreny a la part cultivada, cosa que suposa un canvi progressiu en el paisatge que envolta el poble, que en pocs anys ha passat a ser pinar i carrascar.

El nucli urbà està damunt d'un tossal menut de roca, on destaca el palau senyorial que pertany a la família dels Fenollar, descendents dels marquesos de Malferit, amb una peculiar torre circular del segle XVI. Les festes patronals, dedicades a la Mare de Déu dels Desemparats i a Sant Vicent Ferrer, se celebren a finals d'agost. Un dels actes més emblemàtics d'estes festes és el cant de l'Aurora (que ha perdurat al llarg del temps).

ELEMENTS FÍSICS

Orografia

Alt de Bacora
Alt de la Pedrissa
Alt de Mahoma
Alta de la Mossa
Cova de Constància
Cova de l'Alt
Cova del Crist
Cova del Tio Ginés
Cova dels Catalans

la Pedrissa
la Serreta
la Troneta
Moleta de Xarquera
Morro del Carrascal
Penya del Migdia
Port de Tudons
Serra d'Aitana

Hidrografia natural

Barranc d'Ares
Barranc de Seguró
Barranc de Xarquera
Barranc del Molí
Barranc del Tronxo
Bassa de Cabrera
Bassa del Molí
Bassa i Font del Portet
Bassa i Font del Tio Paco del
Raconet
Bassó de Beniafé
el Bassó
Font de Beniafé
Font de Cabrera
Font de Canaleta
Font de Gega
Font de l'Estacador
Font de la Campaneta
Font de la Gata
Font de la Gota
Font de la Riola
Font de la Riola de Dalt
Font de la Rioleta
Font de la Vila
Font de la Vimetera

Font de les Bassetes
Font de Marcel·lí
Font de Mirabò
Font de Paco Eugeni
Font de Ripoll
Font de Roc
Font de Rodrigues
Font de Romeu
Font de Xarquera
Font del Barranc
Font del Doctor
Font del Morter
Font del Pinar de l'Ombria
Font del Pinar del Tio Lluís
Font del Retor
Font del Tio Ernest Serra
Font del Tio Lluís
Font del Tio Magre
Font dels Pescaters
Fonteta d'Olzina
Fonteta de Camarell
Fonteta de Cento el de Rosalia
Fonteta de l'Americà
Fonteta de la Caseta d'Ivanyes
Fonteta de Paco el Rull

Fonteta de Sopa
Fonteta del Ferreret
Fonteta del Maquete
Fonteta del Tio del Bigot
Fonteta del Tio Pintat
Fonteta del Tio Virgili del Racó
Fonteta del Xalet

Fonteta del Xato
Fonteta Santa
l'Alcavó
l'Ull de la Font
la Riola de la Tia Delfina
Riu Frainos

Hidrografia artificial

el Pouet
Pouet de Serra
Pouet del Gaietà

Séquia de Beniafé
Séquia del Bassó
Séquia del Molí

PRESENCIA HUMANA

Poblament

Alcoleja
Beniafé
Casa del Relleuer
Caseta d'Eduard Chiquillo
Caseta d'Ivanyes
Caseta d'Orxeta
Caseta de Casimir
Caseta de Fidel
Caseta de Paco Cristo
Caseta de Ramon
Caseta de Ripoll
Caseta de Severí
Caseta del Campaner
Caseta del Pla del Cirer
Caseta del Rotllo
Caseta del Tio Daniel
Caseta del Tio Roseldo
Caseta del Torroner
Caseta dels Colaus
Corral de Baldó

Corral de Camil
Corral de Garrigós
Corral de Saoret
Corral del Tio Ginés
Corral del Tio Joan Miquel
Corralet de Piscul
el Molí
el Portet
el Xalet
l'Assil
la Tronera
la Venta
Mas de la Riola de Baix
Mas de la Riola de Dalt
Mas de Mirabò
Mas de Vil·la-serra
Mas del Maquete
Maset de la Tia Rosari Feliu
Maset del Pi
Molí de Cabrera

Partides i paratges

Bacora
Badia
Cabrera
Camarell
Cubaixa
el Barranc
el Barranquet
el Pas
el Pla del Cirer
el Plançonar
el Portet
el Tros Roig
els Altets
els Artigons
els Olivars
els Racons
els Recatxos
els Tossals
l'Afijó
la Canal
la Foia

la Foia de la Mànega
la Gata
la Riola de Baix
la Riola de Dalt
la Solaneta del Molí
la Terreta Nova
la Vimetera
les Foies
les Foietes
les Hortes
les Hortes de Beniafé
les Hortes del Molí
les Llenques
les Saladeres
les Solanes
les Trencades
les Xarqueres
Olzina
Piscul
Racó Blanc

Vies de comunicació

Camí d'Aitana
Camí de Bacora
Camí de Beniafé
Camí de Cubaixa
Camí de les Llenques

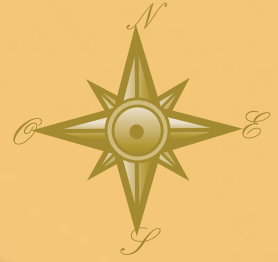
Camí del Pla del Cirer
Camí Real
Carretera de Penàguila
Carretera de Sella
Pista de Confrides a Benasau

Altres llocs d'interés

Base d'Aitana
Cementeri
el Calvari

Ermita de Beniafé
Ermita de Vil·la-serra

Elements físics

TERME DE BENASAU

TERME DE CONFRIDES

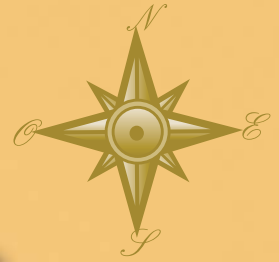
TERME DE PENÀGUILA

SERRA D'AITANA

TERME DE SELLA

Presència humana

TERME DE BENASAU

TERME DE PENÀGUILA

TERME DE CONFRIDES

TERME DE SELLA

0 150 300 600 900 1.200 1.500 Metres